

Diacovensia – teološki prilozi – pogled u budućnost

IVICA RAGUŽ

»Želimo pomoći u obnovi Domovine i Biskupije.« Tim riječima, koje smo uzeli kao geslo proslave 20. obljetnice Diacovensije, profesori tada Visoke bogoslovne škole u Đakovu, odlučili su pokrenuti teološki časopis *Diacovensia*. Profesori su htjeli reći kako u ondašnjim teškim vremenima Domovinskoga rata obnova Domovine i Biskupije ne može i ne smije zaobići duhovnu, a time i teološku obnovu.

Naime, već je Toma Akvinski pisao da ljubav prema bližnjemu treba biti pravedna. Pod pravednom ljubavi prema bližnjemu Toma podrazumijeva sljedeće: čovjek mora željeti bližnjemu više duhovna negoli tjelesna dobra, i više tjelesna negoli izvanjska dobra (*De perfectione*, 13). Dakle, kršćanin se treba brinuti za cjelovita čovjeka, onoga izvanjskog, za njegova materijalna dobra, ali i za njegova tjelesna dobra. Izvanjska su važna, ali su važnija ipak ona tjelesna. No, ono najvažnije za čovjeka jesu duhovna dobra.

Toma tako izvrsno izriče bit kršćanske poruke. Jer, jedino po duhovnim dobrima čovjek ostaje čovjek, po njima se čuva humanost čovjekova. Mogli bismo reći da je to bila i ostaje temeljna nakana časopisa *Diacovensia*, napose u uvjetima današnje kulture, gdje prevladavaju isključivo izvanjska i tjelesna dobra, gdje se čovjek reducira na njih. A ta redukcija uzrokuje pravo usmrćenje čovjeka i humanizma. Da, čovjeka se doslovno usmrćuje. I ne samo to. Da bi se čovjeka usmrtilo, tj. reduciralo samo na izvanjska i tjelesna dobra, današnja ga kultura najprije ogoljuje. Radi se zapravo o nepravednom, gnostičkom pokušaju da se govori o golom, »općenitom čovjeku«, dakle čovjeku bez spola, običaja, povijesti, kulture. Taj »općeniti čovjek« izvrstan je poligon za manipulaciju, za vladanje, dakle upravo za spomenutu redukciju čovjeka na izvanjska i tjelesna dobra.

U tom smislu časopis *Diacovensia*, teološki kazujući čovjeka s Kristova gledišta, a to je konkretan, povijestan, spolan – muški i ženski, grješan i Bogom otkupljen čovjek, čuvao je, njegovao i

razvijao humanizam čovjeka, darujući mu pravedno, dakle ono što mu pripada, a to su duhovni darovi nekoć, za vrijeme Domovinskoga rata, i danas u društvu.

No, Toma se ne zaustavlja samo na tri vida pravedne ljubavi prema bližnjemu. Toma ističe da su kršćani pozvani bližnjega pravedno ljubiti i četvrtom vrstom dobara, a to su božanski darovi, koji su prema njemu sadržani upravo u »nebeskom nauku« i sakramentalnim milostima. Dakle, za Tomu Akvinskoga, teologija ima veliku odgovornost, ukoliko ona treba čovjeku donositi »nebeski nauk«, tj. same božanske darove. Ona je na taj način način izraz ljubavi prema bližnjemu, upravo ono što su profesori bili napisali u uvodu, da ovim časopisom žele obnovu Domovine i Biskupije. Iz toga slijeda da teologija nije obična antropologija, psihologija, filozofija, sociologija, etika, nije obično duhovno obdarivanje čovjeka. Ona je sve to, ali i više od toga. Ona je obdarivanje čovjeka božanskim darovima, dakle Bogom. Ona donosi i kazuje samoga Boga današnjemu čovjeku. Današnjemu čovjeku poručuje da nisu dovoljna ni izvanjska, tjelesna pa ni duhovna dobra, ako ona nisu prožeta, vođena i preobražena božanskim darovima, samim Bogom koji je objavljen u Isusu Kristu. Zapravo, bez kršćanskoga, teološkoga humanizma, a to je humanizam zajednišva čovjeka i Boga, čini se da isključivo humanistički humanizam gubi svoje utemeljenje i nužno samoga sebe dokrajčuje, čega smo svjedoci u današnjoj kulturi.

S ponosom mogu reći da je časopis *Diacovensia*, zahvaljujući različitim teološkim studijama profesora ovoga Učilišta, kao i teoloških i drugih učilišta u Hrvatskoj i u inozemstvu, živo svjedočio i vjerodostojno predstavljao »nebeski nauk«, a time i kršćanski humanizam.

To sve pokazuju kratki prikazi tema iz različitih teoloških područja, koje donosimo u ovom obljetničkomu broju *Diacovensije*. Oni također ukazuju i na određene praznine, koje bi daljnja teološka istraživanja trebala upotpuniti. Dvadesetoj godišnjici časopisa posebno pridonosi ovdje objavljena bibliografija, koju je pripremila mag. theol. Ankica Landeka. Ta će bibliografija zasigurno pridonijeti jasnijem pregledu svih objavljenih članaka. Također smo prigodom obljetnice pripremili i digitalni arhiv *Diacovensije*, koji je načinio Hrvoje Katušić, a koji omogućuje brz i jednostavan pristup svim člancima, temama i autorima.

Spomenuh ponos, ali ponajprije ova proslava jest razlog za poniznost i obraćenje. Svjesni zadaće i velike teologije, koja ti trebala kazivati i donositi »nebeski nauk«, otkrivamo koliko smo premalo teolozi, koliko možda premalo kazujemo Boga, a previše sebe, koliko smo možda i kao teolozi premalo zainteresirani za »nebeski nauk«, kako smo zapravo preslabi bogobrižnici, a time i preslabi dušobrižnici, kako ja volim reći, dakle oni koji svojom nebrigom lišavamo današnjega čovjeka neiscrpnoga intelektualnog bogatstva kršćanske vjere, bogatstva koje daje stalno za misliti i koje hrani čovjekov um, srce i tijelo. Da, sve to razlog je za poniznost,

ali i razlog za obraćenje, za novi početak, možda za teološki strastvenije kazivanje »nebeskoga nauka«.

Ovo kratko razmatranje o ulozi teologije i teološkoga časopisa *Diacovensia* želim završiti velikom zahvalnošću. Ponajprije zahvaljujem biskupima za duhovnu, ali i materijalnu potporu ovom časopisu, bez kojega ovaj časopis ne bi postojao. Zahvaljujem ondašnjem biskupu ordinariju Ćirilu Kosu koji je u svojem uvodnom slovu napisao da su profesori ovim časopisom »poput muza ispjevali pjesmu usred rata«, zahvaljujem nadbiskupu u miru, mons. dr. sc. Marinu Srakiću, i sadašnjem nadbiskupu, mons. dr. sc. Đuri Hraniću, koji su i sami pisali za ovaj časopis.

Od srca zahvaljujem svojim predšasnicima, urednicima ovoga časopisa: dr. sc. Andriji Šuljaku i dr. sc. Nikoli Doganu te prof. dr. sc. Vladimiru Dugaliću. Isto tako zahvaljujem svim članovima uredništva i znanstvenoga vijeća, stručnim suradnicima, kao i svima koji su požrtvovnim i bezinteresnim radom doprinijeli da ovaj časopis zadobije važnu ulogu u hrvatskoj teologiji, u znanosti općenito, u Hrvatskoj i izvan Hrvatske, napose preko internetske stranice *Hrčak*. Plod svega toga zajedničkog truda jest taj da će časopis već ove godine početi izlaziti i četiri puta godišnje.

I kao što reče pokojni biskup Ćiril Kos, da je časopis poput muze ispjevao pjesme u ratu, i ja želim poželjeti svima nama da i u sljedećim godinama časopis *Diacovensia*, zajedno s *Bibliotekom Diacovensia* i dalje pjeva nadahnut muzama u ovom vremenu nemuzikalnom za Boga i za čovjeka.